

# Predhodne sestavine za eksplozive

Zoran Bučalič

# Predmet urejanja

- Uredba (EU) št. 2019/1148 z dne 20.06.2019 o trženju in uporabi predhodnih sestavin za eksplozive
- Uredba določa pravila za dajanje na voljo, vnos, posedovanje in uporabo snovi in zmesi, ki se lahko uporabijo za nezakonito proizvodnjo eksplozivov.

# Uporaba

- Uporablja se za snovi navedene v Prilogah I. in II. Uredbe
- NE uporablja se za:
  - izdelke, ki med proizvodnjo dobijo posebno obliko ali površino, ki bolj določa njegovo funkcijo kot njegova kemična sestava (točka 3, 3.člen Uredbe št. 1907/2006),
  - pirotehnične izdelke za komercialno uporabo (Direktiva 2013/29/EU),
  - pirotehnične izdelke za nekomercialno uporabo (oborožene sile, gasilske službe....),
  - pirotehnična oprema, ki se uporablja v pomorstvu (Direktiva 2014/90/EU),
  - pirotehnične izdelke za uporabo v letalsko-vesoljski industriji,
  - vžigalne kapice za igrače,
  - zdravila – na podlagi zdravniškega recepta.

# Priloga I.

- Omejene predhodne sestavine za eksplozive:
  - Dušikova kislina (10%),
  - Vodikov peroksid (12%),
  - Žveplova kislina (15%),
  - Nitrometan (16%),
  - Amonijev nitrat (16% dušika iz amonijevega nitrata),
  - Kalijev klorat in perklorat, natrijev klorat in perklorat (40%).

## Priloga II.

- Seznam iz priloge II. vsebuje snovi, ki sicer niso omejene, vendar predstavljajo določeno tveganje:
  - Heksamin,
  - Aceton
  - Kalijev nitrat,
  - Natrijev nitrat,
  - Kalcijski nitrat,
  - Kalcijski amonijev nitrat,
  - Magnezij, prah,
  - Magnezijev nitrat heksahidrat,
  - Aluminij, prah

# Pojmi

- Sumljiva transakcija; transakcija za katero se sumi, da se lahko nezakonito proizvede eksploziv.
- Splošni uporabnik; fizična ali pravna oseba, ki deluje z namenom, ki ni povezana z njeno osnovno dejavnostjo.
- Poklicni uporabnik; vsak, ki lahko dokaže da potrebuje omejeno predhodno sestavino za svojo dejavnost.
- Omejena predhodna sestavina; snov iz Priloge I. v koncentraciji, ki je višja od navedene v 2. stolpcu.

# Splošni uporabnik

- Splošnim uporabnikom ni dovoljeno pridobivanje, vnašanje, posest ali uporaba predhodnih sestavin za eksplozive v koncentracijah, ki presegajo določene mejne vrednosti v Prilogi I Uredbe.
- Uredba uvaja širšo omejitev, saj med »splošne uporabnike« prišteva tudi gospodarske subjekte, ki predhodnih sestavin ne uporabljajo za namene, povezane z njihovo specifično trgovsko, poslovno ali poklicno dejavnostjo.

# Poklicni uporabnik

- Poklicni uporabniki, ki omejene snovi (konc. višja od navedene v Prilogi I.) uporabljajo pri opravljanju svoje poklicne dejavnosti, lahko do njih dostopajo.
- Ob vsaki transakciji dokazati svojo identiteto, trgovsko, poslovno ali poklicno dejavnost in namen uporabe omejenih predhodnih sestavin.
- Zaradi preverjanja mora poklicni uporabnik ali drug gospodarski subjekt podpisati izjavo (Priloga IV).

# Gospodarski subjekt

- Gospodarski subjekt je katera koli fizična ali pravna oseba ali oseba javnega prava ali skupina takšnih oseb ali subjektov, ki dajejo regulirane predhodne sestavine za eksplozive na voljo na trgu, in sicer prek spleta ali drugače, vključno na spletnih tržnicah.
- Razlika med gospodarskim subjektom in poklicnim uporabnikom:
  - gospodarski subjekti dajejo predhodno sestavino za eksplozive na voljo drugi osebi
  - poklicni uporabniki pridobijo ali vnesejo predhodno sestavino za eksplozive le za svojo lastno uporabo.

# Gospodarski subjekti

- Uredba gospodarskim subjektom, ki predhodne sestavine prodajajo nalaga:
  - Zaposleni, ki sodelujejo pri prodaji predhodnih sestavin za eksplozive, morajo biti seznanjeni in usposobljeni za ustrezno obravnavo teh snovi in strank, ki jim jih prodajajo.
  - Zaradi preverjanja namena uporabe omejene predhodne sestavine za eksplozive lahko gospodarski subjekt zahteva podatke o prejemniku in predvideni uporabi.
  - Če obstajajo utemeljeni razlogi za dvom glede legitimnosti namena uporabe lahko gospodarski subjekt transakcijo zavrne.

# Gospodarski subjekti in poklicni uporabniki

- Gospodarski subjekti in poklicni uporabniki morajo pristojnemu organu poročati o sumljivih transakcijah, izginotjih in tatvinah snovi s seznama v prilogah I in II.
- Gospodarski subjekt, ki dajejo na voljo predhodno sestavino za eksplozive drugemu gospodarskemu subjektu, slednjega obvesti o omejitvah za splošne uporabnike, navedene v Prilogi I. uredbe.
- Gospodarski subjekti vodijo evidence o dajanju predhodnih sestavin za eksplozive na voljo drugemu gospodarskemu subjektu ali poklicnemu uporabniku 18 mesecev od datuma transakcije.

# Prijava sumljivih transakcij

- Kadar obstaja vtis negotovosti glede uporabe omejenih kemikalij,
- obstaja vtis, da stranka ni seznanjena ali ne zna razložiti namena uporabe,
- količine ali koncentracije, ki so za legitimno uporabo neobičajne,
- ni predloženo dokazilo o identiteti ali prebivališču ali statusu poklicnega uporabnika ali gospodarskega subjekta,
- neobičajna metoda plačila.

# Roki za prijavo sumljivih transakcij

- Gospodarski subjekti morajo prijaviti v roku 24 ur:
  - Sumljivo transakcijo ali poskus sumljive transakcij
  - Večje izginotje ali tatvino (oceniti kdaj gre za večjo količino)
- Splošni uporabniki morajo prijaviti v roku 24 ur:
  - Večje izginotje ali tatvino (oceniti kdaj gre za večjo količino)

# Obveščanje dobavne verige

- Gospodarski subjekti, ki prodajajo predhodno poklicnim uporabnikom in drugim gospodarskim subjektom, seznaniijo vse v verigi o nevarnostih in lastnosti kemikalij, ki jih prodajajo.
- Seznaniiti jih je potrebno tudi z obveznostjo prijave sumljivih transakcij.
- Enake obveznosti so tudi za spletne tržnice.

# Preverjanje ob prodaji

- Gospodarski subjekt ob vsaki transakciji drugemu gospodarskemu subjektu ali poklicnemu uporabniku, preveri:
  - dokazilo o identiteti posameznika, ki je pooblaščen za zastopanje morebitne stranke,
  - trgovska, poslovna ali poklicna dejavnost morebitne stranke, vključno s firmo družbe, naslovom in identifikacijsko številko za DDV,
  - namen uporabe omejenih predhodnih sestavin za eksplozive s strani morebitne stranke.
- V pomoč se lahko uporablja priloga IV uredbe.

# Dodatni ukrepi

- Država lahko dodatno omeji ali prepove dajanje na voljo, vnos, posedovanje in uporabo določenih snovi:
  - Če ni v prilogah I. in II. In obstaja sum na nezakonito proizvodnjo eksplozivov,
  - Če so konc. nižje od omejenih v prilogi I. in obstaja sum na nezakonito proizvodnjo eksplozivov,
  - Če država upravičeno meni, da bi bilo potrebno omejiti tudi snovi iz priloge II.
- Država mora obvestiti obvesti Komisijo in druge članice EU

# Obveznosti države

- Obveščanje komisije o:
  - Prijavi sumljivih transakcij
  - Dejavnosti ozaveščanja
  - Inšpekcijskih pregledih v zvezi s predhodnimi sestavinami za eksplozive

# Uredba o o izvajanju uredbe (EU) o trženju in uporabi predhodnih sestavin za eksplozive (Uradni list RS, št. 109/2021

- Določeni so pristojni organi za nadzor nad izvajanjem Uredbe 2019/1148/EU in prekrški v zvezi z njo.
- Pristojna organa za izvajanje uredbe sta Urad RS za kemikalije in Policija.

# Nadzor v pristojnosti Urada RS za kemikalije

- Urad RS za kemikalije vrši nadzor nad:
  - dobavo in omejitvami pri dobavi predhodnih sestavin za eksplozive v skladu s 5. in 8. členom Uredbe 2019/1148/EU,
  - obveščanjem gospodarskih subjektov v dobavni verigi,
  - usposabljanjem in ozaveščanjem osebja, ki sodeluje pri prodaji reguliranih predhodnih sestavin za eksplozive,
  - posedovanjem ali uporabo omejenih predhodnih sestavin za eksplozive pri splošnih uporabnikih – pravnih osebah

# Ostali nadzor

- Nadzor nad vnosom omejenih predhodnih sestavin za eksplozive na ozemlje Republike Slovenije izvajata Policija in FURS (Finančna uprava RS).
- Nadzor nad posedovanjem ali uporabo omejenih predhodnih sestavin za eksplozive pri splošnih uporabnikih – posameznikih, izvajata Policija in FURS.

# Izvajanje Uredbe (EU) št. 2019/1148

- Na URSK je bila ustanovljena medresorska delovna skupina, v kateri sodelujejo predstavniki pristojnih organov (URSK, FURS, Policija), po potrebi pa lahko tudi predstavniki gospodarskih subjektov in poklicnih uporabnikov.
- Naloge so spremljanje izvajanja te uredbe in Uredbe 2019/1148/EU, predlaga se letni program aktivnosti, usmerjenih nadzorov, usposabljanj in ozaveščanj ter pripravlja letna poročila v skladu z 19. členom Uredbe 2019/1148/EU.

# Kontaktna točka

- Za namen prijave sumljivih transakcij, izginotij in tatvin snovi iz prilog Uredbe 2019/1148/EU se na Policiji vzpostavi kontaktna točka s telefonsko številko in e-naslovom.
- Objavljena je na spletni strani Policije.
- Ministrstvo za notranje zadeve - POLICIJA  
(EN: Ministry of the Interior – International Police Cooperation Division)  
[interpol.ljubljana@policija.si](mailto:interpol.ljubljana@policija.si)  
T. +386 1 428 4780